

Univerzitet u Nišu
Mašinski fakultet

Miloš Milovančević

MARKETING
U INŽENJERSKOM MENADŽMENTU

Mastering innovation in Serbia through development and implementation of
interdisciplinary post-graduate curricula in innovation management
544278-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUS-JPCR

Niš, 2015

Naslov publikacije: **Marketing u inženjerskom menadžmentu**
Vrsta publikacije: Univerzitetski udžbenik
Autori: dr Miloš Milovančević, docent

Recenzenti: dr Dušan Dobromirov, docent
dr Mladen Radišić, docent
Izdavač: Mašinski fakultet Niš,
ul. Aleksandra Medvedeva 14, Niš
Štampa: Unigraf – X – Copy, Niš
Tiraž: 130 primeraka

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

658.8(075.8)

МИЛОВАНЧЕВИЋ, Милош, 1978-
Marketing u inženjerskom menadžmentu / Miloš Milovančević. - Niš :
Mašinski fakultet Univerziteta, 2015 (Niš : Unigraf-x-copy). - 209 str. ;
24 cm

Tiraž 130. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija:
str. 202-209.

ISBN 978-86-6055-079-0

a) Маркетинг
COBISS.SR-ID 219292428

Odlukom Nastavno – naučnog veća Mašinskog fakulteta u Nišu broj 612–407–9/2015 od 19.06.2015
odobreno je štampanje ovog rukopisa kao univerzitetskog udžbenika

---

Zabranjeno preštampanje i fotokopiranje
Sva prava zadržavaju autori i izdavač

Predgovor

Savremeni uslovi poslovanja, usloveli su značajnu složenost poslovnih i drugih aktivnosti. U udžbeniku **MARKETING U INŽENJERSKOM MENADŽMENTU** definisani su osnovnih pojmova i alata koji se koriste u savremenom marketingu, a koji predstavlja jednu od osnovnih organizacionih jedinica preduzeća. Data je detaljna analizu pojmova kao što su marketing miks, segmentacija, diferenciranje, pozicioniranje na tržištu, brendiranje u uslovima globalnog poslovanja, itd.

Knjiga **MARKETING U INŽENJERSKOM MENADŽMENTU** je udžbenik za studente osnovnih i master studija Inženjerskog menadžmenta koji izučavaju marketing. Ovu knjigu mogu koristiti i studenti ostalih fakulteta i visokih strukovnih škola koji izučavaju u okviru svojih studija primenu marketinga u uslovima globalizacije i visoke konkurentnosti na tržištu. Knjiga je namenjena i svima koji se u praksi bave marketingom kako bi proširili i unapredili svoje znanje o alatima marketinga. Menadžeri svih nivoa u ovoj knjizi mogu naći mnoštvo informacija koje se mogu koristiti za unapređenje marketinških inicijativa unutar preduzeća. Knjiga nudi znanje koje će omogućiti unapređenje poslovanja i poslovni uspeh u planiranju i realizaciji marketinških aktivnosti, lakše prilagođavanje izmenjenim uslovima okoline te bolju i kvalitetniju kontrolu budućeg razvoja.

Autor se, sa izuzetnim zadovoljstvom, zahvaljuje recenzentima, doc. dr Dušanu Dobromirovu i doc. dr Mladenu Radišiću, koji su rukopis pročitali sa velikom pažnjom i korisnim sugestijama doprineli da ova knjiga bude kvalitetnija.

Niš, decembar 2015 god.

Autor

"...imamo u duši i sve ono što je ikada živjelo u ljudskim dušama. Svi bogovi i đavoli koji su ikada postojali....svi se oni nalaze u nama, tu su kao mogućnosti, kao želje, kao izlazi."

Hermann Hesse

(1877 - 1962)

Sadržaj

1. MARKETING	1
1.1. Definisane marketinga.....	1
1.2. Definisane međunarodnog marketinga.....	2
1.3. Aspekti međunarodnog marketinga.....	4
1.4. Marketing miks koncept.....	6
1.5. Instrumenti marketing miksa u međunarodnom marketingu.....	8
1.5.1. Cena u međunarodnom marketing i odnos marketinga sa finansijskom funkcijom preduzeća.....	8
1.5.2. Distribucija kao instrument u međunarodnom marketingu.....	12
1.5.3. Promocija kao instrument marketinga.....	13
2. MARKETING KOMUNICIRANJE	14
2.1. Definisane marketing komuniciranja.....	14
2.2. Privredna propaganda kao oblik marketing komuniciranja.....	15
2.2.1. Lična prodaja.....	16
2.3. Unapređenje prodaje.....	17
2.3.1. Sponzorska promocija.....	17
2.3.2. Odnosi sa javnošću.....	18
2.3.3. Publicitet.....	19
2.4. Direktni marketing.....	19
2.5. Internet kao medij.....	20
2.6. Barijere u međunarodnom marketingu.....	21
2.6.1. Faktori okruženja.....	21
2.7. Pravno-regulativne barijere u međunarodnom marketingu.....	21
2.8. Socio-kulturne barijere u međunarodnom marketingu.....	26
2.8.1. Jezik kao element kulture.....	28
2.8.2. Neverbalni aspekti komunikacije.....	31
2.8.3. Religija kao element kulture.....	33
2.8.4. Socijalne i vrednosne dimenzije pojedinih kultura.....	35
2.8.5. Estetske barijere u međunarodnom marketingu.....	37
2.8.6. Humor u međunarodnom marketingu.....	39
2.8.7. Matrijalna kultura kao barijera u međunarodnom marketingu.....	40

3. BREND I BRENDIRANJE	42
3.1. Istorija benda	42
3.2. Pojam i uloga benda	44
3.2.1. Pravni i marketing pristup definisanju marke.....	44
3.2.2. Identifikovanje tipa marke.....	44
3.2.3. Uloga benda.....	46
3.3. Vrednost benda.....	48
3.4. Modeli vrednosti benda.....	49
3.5. Elementi benda.....	52
3.5.1. Ime benda.....	54
3.5.2. Logo.....	55
3.5.3. Brend poruka i slogan.....	56
3.5.4. Dizajn	57
3.6. Obeležja uspešnih marki.....	58
3.7. Strategije brendiranja.....	58
3.7.1. Da li brendirati?	60
3.8. Ekstenzije benda.....	61
3.9. Strategije pozicioniranja.....	63
3.10. Pozicioniranje proizvoda	63
3.10.1. Više za više.....	65
3.10.2. Više za jednako.....	65
3.10.3. Jednako za manje.....	66
3.10.4. Manje za mnogo manje.....	66
3.10.5. Više za manje.....	66
3.11. Strategije diferenciranja.....	67
3.12. Diferenciranje proizvoda	67
3.13. Diferenciranje usluga.....	68
3.14. Diferencijacija osoblja.....	69
3.15. Diferencijacija imidža.....	69
4. MARKETING I GLOBALNO POSLOVANJE	72
4.1. Marketing strategije u globalnom marketing menadžmentu	73
4.2. Značaj brenda za poslovanje u globalnim tržišnim uslovima.....	75
4.2.1. Kulturološke razlike i njihov značaj za globalni marketing menadžment.....	76
4.3. Pojam i elementi kulture.....	76
4.3.1. Jezik.....	78
4.3.2. Institucije	78

4.3.3.	Materijalni i duhovni proizvodi	79
4.3.4.	Kultura i nacionalna pripadnost.....	79
4.3.5.	Segmentacija ciljne grupe na osnovu kulturološke homogenosti	80
4.3.6.	Kulturološke razlike i modeli ponašanja	80
4.4.	Modeli interakcije.....	84
4.5.	Kulturoloski aspekt kao faktor uticaja na određene aspekte međunarodnog marketinga	89
4.5.1.	Uticaj kulture na određene oblasti marketinga	90
4.5.2.	Uticaj kulture na segmentaciju tržišta.....	93
4.5.3.	Uticaj kulture na proizvod	94
4.5.4.	Uticaj kulture na brend	95
4.5.5.	Uticaj kulture na oglašavanje.....	96
4.5.6.	Uticaj kulture na izbor kanala oglašavanja	98
5.	MARKETING STRATEGIJA	100
5.1.	Proces upravljanja marketingom	100
5.2.	Planiranje marketing aktivnosti.....	101
5.3.	Definisanje marketing strategije.....	102
5.4.	Proces razvoja marketing strategije.....	104
5.5.	Strategijska analiza	105
5.5.1.	Analiza interne i eksterne sredine.....	106
5.5.2.	Analiza izvora i sposobnosti preduzeća.....	106
5.5.3.	Analiza eksternog okruženja.....	108
5.5.4.	Analiza konkurencije	110
5.6.	Modeli strategijske analize	112
5.6.1.	SWOT analiza.....	113
5.6.2.	Matrica BCG.....	114
5.6.3.	McKinsey/General Electric model	114
5.6.4.	ADL matrica	115
5.7.	Strategijski izbor.....	116
5.8.	Strategije rasta	119
5.9.	Strategija segmentacije tržišta	120
5.10.	Strategija diferenciranja proizvoda.....	123
5.10.1.	Potreba za diferenciranjem	123
5.10.2.	Osnove za diferenciranje proizvoda	125
5.10.3.	Diferenciranje na poslovnom tržištu.....	126
5.11.	Strategija pozicioniranja	128
5.11.1.	Razvoj strategije pozicioniranja	128

5.11.2.	Postupak i osnove za pozicioniranje.....	130
5.11.3.	Izbor osnova pozicioniranja.....	131
5.11.4.	Osnove za pozicioniranje na poslovnom tržištu	132
5.11.5.	Greške pri pozicioniranju	133
5.12.	Marketing strategije u toku životnog ciklusa proizvoda.....	134
5.12.1.	Koncept životnog ciklusa proizvoda	134
5.12.2.	Ostali oblici krive životnog ciklusa proizvoda	135
5.12.3.	Životni ciklusi stila, mode i hira	136
5.13.	Strategija marketing odnosa sa potrošačima – CRM.....	137
5.14.	Konkurentne marketing strategije.....	138
5.15.	Implementacija marketing strategije.....	138
5.15.1.	Marketing plan.....	138
5.16.	Organizovanje marketing aktivnosti.....	140
5.17.	Usklađivanje marketing strategije i organizacione strukture.....	142
5.18.	Moguće forme organizacije marketing aktivnosti	144
5.19.	Vrednovanje marketing strategije.....	146
6.	MARKETING I ETIKA	150
6.1.	Poslovna etika i društveno odgovorni marketing	150
6.2.	Pojam i značaj etike u marketingu.....	152
6.2.1.	Značaj odgovornosti i ličnog morala u poslovnom odlučivanju....	154
6.2.2.	Odnos ličnog i poslovnog morala.....	155
6.3.	Marketing etika.....	157
6.3.1.	Pojam i značaj marketing etike.....	157
6.4.	Marketing etika i društvena odgovornost	161
6.5.	Etički problemi u marketingu	161
6.6.	Razvoj koncepta društveno odgovornog marketinga	164
6.7.	Društveno odgovorni marketing i marketing etika.....	167
6.8.	Odnos profita i društveno odgovornog ponašanja preduzeća	168
6.9.	Etika u marketing istraživanju	169
6.9.1.	Pojam i značaj istraživanja u marketingu	169
6.9.2.	Etičke dileme u marketinškom istraživanju.....	171
6.10.	Etičko ponašanje u konceptu marketing miksa	174
6.10.1.	Etički problemi u planiranju i razvoju proizvoda	175
6.10.2.	Etika u upravljanju cenama	176
6.10.3.	Etički problemi u promociji proizvoda.....	177
6.10.4.	Etički problemi u distribuciji proizvoda	181
6.11.	Zaštita potrošača.....	183

6.11.1. Nastanak i razvoj ideje o potrebi zaštite prava potrošača.....	187
6.12. Zakonski okvir zaštite potrošača	191
6.12.1. Nastanak i delovanje organizacija za zaštitu potrošača	194
6.13. Uloga države u zaštiti potrošača	196
6.14. Informisanje i obrazovanje potrošača i društveno odgovorni marketing.....	198

Literatura	202
-------------------------	------------